
ZAKON PRVI KORAK U ODUPIRANJU KLERIKALIZACIJI CRNE GORE

Dragan Radulović

In an interview for Dnevne novine, the President of the Matica crnogorska stressed that the fierce propaganda conducted against Montenegro is a constant of the Belgrade authorities, regardless of who is in power, and concluded that the Law on Freedom of Religion is only the first step in civil resistance to clericalization of the Montenegrin society that had long since taken hold and the seemed no longer possible to resist.

Mediji u Srbiji ne prestaju sa hajkom protiv Crne Gore. Vi ste u izjavi za RTCG kazali da je retorika kao uoči referenduma, i da Srbija vodi medijski rat protiv Crne Gore. Kakve posljedice će ostaviti sadašnja zapaljiva retorika? Da li među srpskim zvaničnicima, postoji uopšte želja da se spuste tenzije?

Ne, zašto bi? Maliciozna propaganda prema Crnoj Gori je konstanta vladajućeg Beograda, bez obzira ko se nalazio na vlasti. Bar u to smo se uvjerali nebrojeno puta. Ni u čemu se ne razlikuje mahnitiranje tabloida pod Vučićem, od onoga što su mediji činili za vrijeme Tadića, Koštunice, ili Miloševića nakon 1997. godine. Ili onoga što su visoki činovi SPC izjavljivali o Crnoj Gori i Crnogorcima. Što je sasvim razumljivo, jer ta politička svijest nas je uvijek doživljavala samo kao plijen koji

je uspio da izmakne, i nikako drugačije. A sve fraze o vječnoj ljubavi „dva oka u glavi“ su prazna medijska priča koja u oblantu uvija vrijeme u kojemu Crna Gora ne pokazuju ni zrnice političkog subjektiviteta. Međutim, tome se moramo suprotstavljati političkom pameću i oprezom, nikako drugačije. Sve drugo bi bilo tek nasijedanje na gadosti koje nam serviraju. Dakle sportski, i bez ishitrenih poteza.

Posebno su iritirajuće bile izjave srpskog šefa diplomatije da su izdajnici svoje zemlje oni koji u Srbiji prihvataju crnogorski Zakon o slobodi vjeroispovijesti. Takođe će ostati upamćene njegove prijetnje da će se oduzimati državljanstvo građanima Srbije koji su porijeklom iz Crne Gore, a koji rade protiv Srbije. Nijesu rijetki oni koji ovakve izjave tumače u svijetlu predizborne kampanje i da će se strasti nakon izbora u Srbiji smiriti. Šta Vi mislite?

Izbori su i u Crnoj Gori, takođe. A strasti su sastavni dio predizborne kampanje. Nije politika samo ciljno-racionalna djelatnost, ona u sebe uključuje strasti, raspoloženja, pogotovo percepciju stvarnosti koja se na osnovu toga formira... Ministri Dačić i Vulin su koloritne i žovijalne pojave, veoma osobene na srpskoj političkoj sceni, koji su u srpskoj Vladi očigledno zaduženi da se sada malo bave Crnom Gorom, i to je lijepo s njihove strane. Ministar Dačić je upućen političar koji dobro zna da je neustavno oduzeti državljanstvo građaninu, a još besmislenije je to uraditi zbog toga da li podržava ili osporava zakon donijet u drugoj državi. Sumanuta propagandna priča, ništa više. Kao i ona predsjednika Vučića o Crnogorcima koji su ranije vladali Srbijom, a sada za njegovoga vaktā to više ne čine. Oprostite, ali ti ljudi koji su vladali Srbijom bili su Srbi „poreklom iz Crne Gore“, a ne Crnogorci. I građani Srbije su uredno glasali za njih i njihovu politiku, nije ih Crna Gora nametnula silom i tenkovima.

A kada već govorimo o asimilaciji, gdje nestadoše Crnogorci u Srbiji? U vremenu od 2002. do 2011. godine njihov broj je

opao za 44%. Izloženi svakovrsnim napadima i neprekidnom omalovažavanju u medijima, taj rezultat je bio sasvim očekivan.

Predsjednik Srbije kaže da crnogorska vlast ne može pregovarati sa Mitropolijom crnogorsko-primorskom, već sa SPC, odnosno ne sa Amfilohijem, nego Irinejem. Kako to komentarišete?

Najblaže rečeno kao prekoračenje ovlašćenja, i grubu intervenciju u unutrašnje stvari druge države, jer nije njegovo da u Crnoj Gori određuje dijaloške strane u nekom političkom sporu. Čak i kada bi htio ponuditi dobre usluge posredovanja, politička pamet bi mu nalagala da to učini neuporedivo pažljivije. Ne vjerujem u raskole i svađe unutar SPC. Visoki vjerski činovi su u prvom redu političari i poslovni ljudi, a crkva je firma koja ostvaruje znatan društveni uticaj i neoporezovan profit u ogromnim količinama, i shodno tome ih treba razumijevati. Time ne kažem da u nekoj manastirskoj keliji ne postoji monah kome je zaista stalo do Jevanđelja, ali da se on ne nalazi na samom vrhu organizacije, to je sasvim izvjesno. Formiranje Eparhijskog savjeta u Crnoj Gori, takođe je doprinijelo Vučićевой zabrinutosti kako će se događaji dalje odvijati, jer to tijelo ne postoji definisano Ustavom SPC, pa se plaši „da ovčica koja ne zanese“... Kada bih htio biti ciničan do kraja rekao bih da ovom izjavom predsjednik Vučić – na prvi pogled samo vraćajući gorke riječi o izdaji Kosova – ipak ojačava dijalošku stranu g. Radoviću u budućim razgovorima o registraciji SPC u Crnoj Gori. Jer, kako to u javnosti izgleda: napadaju ga Vučić i Irinej, vladike rovare, beogradski intelektualci bijesno kidišu na njega... Pa bi neko naivan u Crnoj Gori mogao da pomisli: ko zna, možda taj Amfilohije i nije tako loš? I odjednom, svaki dogovor s njim postaje za nijansu prihvatljiviji. A opet, moguće je da predsjednik Srbije samo pilatovski pere ruke za svoju političku budućnost: rekao sam što mislim o Amfilohiju, na vrijeme sam upozorio vaskoliku srpsku javnost, pa eto vam ga tamo. Politika je percepcija, rekoh.

Protiv Zakona o slobodi vjeroispovijesti su srpski univerzitetski profesori, akademici, studenti Beogradskog Univerziteta (Pravni fakultet), koji traže protjerivanje crnogorskog ambasadora... Kako ovo tumačite? Jeste li iznenađeni uključivanjem akademske zajednice i njihovom podrškom anticrnogorskoj histeriji u Srbiji?

Samo oni medijski najprisutniji i najglasniji, pa se u javnosti stiče pogrešan utisak da svi u Srbiji misle isto o svemu. Ovo je „dominantna elita“, a koliko je stvarno elita neka građani u Srbiji rasprave. Prvi put sam ih vidio na djelu druge polovine osamdesetih godina, i od tada ih neprekidno pratim. Nabrojane strukture u srpskom društvu inače podržavaju velikonacionalni projekat, to su njegovi glavni nosioci. Dakle, nijesam iznenađen. Buka koju proizvode samo pokazuje da smo na dobrom putu. Ovaj Zakon je samo prvi korak u građanskom odupiranju klerikalizaciji crnogorskog društva, koja je odavno uzela maha i za koju je izgledalo da joj se više niko ne može oduprijeti. Ispostavlja se da nije tako.

Šta je sa crnogorskom akademskom zajednicom, sa našim profesorima, akademikima i CANU i DANU... Da li je bilo za očekivati njihovo aktivnije uključivanje?

Ne znam. Nijesam prava adresa za to pitanje.

Matica crnogorska, kako ste i sami kazali u saopštenju krajem prošle godine: 25 godina upozorava crnogorsku javnost i vlast, na razorno političko djelovanje SPC koja „razvija ideologiju četništva kao jedinstvenu anticrnogorsku matricu i predstavlja štab pete kolone velikosrpskog hegemonizma u Crnoj Gori“. Takođe ste konstatovali da je „poglavar SPC u Crnoj Gori uspio da stvori državu u državi i da beskrupulozno sije laži o Crnogorcima i crnogorskoj kulturi“. S obzirom na sve to, koji izazovi stoje pred Crnom Gorom tokom primjene Zakona o slobodi vjeroispovijesti?

Srpska pravoslavna crkva u Crnoj Gori je u jednom trenutku poželjela stvarnu vlast, ne samo duhovnu, nego opipljivu i zemaljsku, da njeni velikodostojnici, poput imama u Teheranu, određuju državu i društvo, i oblikuju ih prema svojoj volji. Što je sasvim u redu kao želja, pod uslovom da uspije, i da ne postoji niko ko bi se tome građanski suprotstavio. Ovo je prvi put u skorijoj prošlosti da je država Crna Gora zakonom stavila do znanja SPC da ne može dalje kako je navikla – ili da budem precizniji: kako je ta ista vlast dopuštala SPC da posluje još od devedesetih godina! – i sasvim je prirodno da se to crkvenim glavarima danas ne dopada!

Možemo očekivati pojačavanje „dobronamjerne pomoći“ iz okruženja, biće novih medijskih čuda i pokora, mirakula i prikazanja, sav onaj već viđeni repertoar političkog vještičarenja biće neprekidno u igri. Možemo očekivati i nove invazije izvanjaca povodom predstojećeg popisa stanovništva u Crnoj Gori 2021. godine, raznobojne bilborde sa Đokovićem i srpskim muzičarima/glumcima/sportistima, sve u 16 dimenzija! I rad srpske službe na terenu, koji je tada bio još efektniji od bilborda. Sve što su do sad već isprobali možemo očekivati još jednom, samo jače.

Ali dobro, pretekli smo i grđe. Nakon aktuelnog „događanja vjernika“ u perspektivi očekuju nas mučni i teški razgovori o registraciji. Za stolom. U nadi, da smo se kao društvo bar toliko civilizovali da možemo ozbiljno razgovarati o političkim stvarima, bez prijetnji i provokacija.

*(D. Radulović, predsjednik Matice crnogorske za „Dnevne novine“,
17. januar 2020. Razgovor vodila Vesna Šofranac.)*